

תאריך עדכון: 08.06.2021

שם מחלקה: תלמוד

שם ומספר הקורס: הסיפור בתלמוד הבבלי ובמקבילותיו

09-038-01

The Story in the Babylonian Talmud and in Parallel Sources : שם הקורס באנגלית:

שם המרצה: ד"ר יונתן פיינטוך

סוג הקורס: הרצאה

היקף שעות: 2 ש"ש

סמסטר: שנתי

שנת לימודים: תשפ"ב

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

מטרת הקורס:

היכרות מעמיקה עם האגדה בתלמוד הבבלי, עיצובה ועריכתה בהשוואה למקבילות ארץ-ישראליות במקורות תנאיים, בירושלמי ובמדרשים

תוצרי למידה:

1. היכרות עם סוגי האגדה החז"ליים, ועם האופנים שבו הם מופיעים בחיבורים השונים בספרות חז"ל.
2. היכרות עם דרכי העיצוב של סיפור האגדה החז"לי, ותרומתם לפרשנות הסיפורים ולהבנת המסר שלהם.
3. ההבחנה בין דרכי עיצובה ועריכתה של האגדה בבבלי ואלה שבירושלמי
4. הקניית רקע ומיומנות בביקורת הנמוכה ובביקורת הגבוהה של התלמודים
5. עמידה על ההתפתחות של סיפורים בבבלי ובירושלמי תוך עיון מדוקדק בנוסח הסיפור ובכל המקבילות.

ב. תוכן הקורס:

רציונל, נושאים:

בקורס זה נעסוק בסיפורי מעשי חכמים בתלמוד הבבלי, בתלמוד הירושלמי ובמקבילות נוספות. נשים לב לשפה של הסיפורים ולמבנה הספרותי שלהם. ננסה לעמוד על דרך ההתפתחות של כל סיפור שנלמד ולתאר את ההתפתחות הספרותית מן הצורה המקורית ועד לצורתו הנוכחית בתלמוד בבלי לפנינו.

מהלך השיעורים:

במהלך השיעור נעיין במקורות ראשוניים וננתחם לאור דברי הפרשנים המסורתיים ודברי החוקרים המודרניים. לקראת כל שיעור יתבקשו הסטודנטים לעיין במקורות ובספרות המחקר שיידונו בשיעור הבא.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מספר שיעור	נושא	קריאה מומלצת
1	מבוא כללי לסיפור האגדה בספרות חז"ל	Rubenstein, Talmudic Stories, 1-14
2	סיפור האגדה החז"לי – ז'אנר ומקבילות	Rubenstein, Talmudic Stories, 15-33
3-5	גישתו של יונה פרנקל לסיפור האגדה, הביקורת החדשה	פרנקל, סיפור האגדה, 107-88, 174-197
6-7	רבי שמעון בר יוחאי במערה – בבלי שבת לג ע"ב-לד ע"א ומקבילות בירושלמי ובראשית רבה	Rubenstein, Talmudic Stories 105-138 שושני, 'רשב"י'
9	סיפור רב אסי ואמו 1 – השוואת מקבילות בבבלי ובירושלמי ותרומתה לקריאת הסיפור	Rovner, 'Rav Assi'
10-11	התפתחות סיפור האגדה בבבלי – נוסח, מבנה והתהוות: סיפור רב אדא בר אבא (בבא בתרא כב)	פיינטוך, 'אגדת רב אדא' פיינטוך, 'על נוסח קדום'
12-13	סיפור הצדוקי והקטורת (בבלי יומא יט ע"ב) וסיפור מותו של רבי עקיבא – (בבלי ברכות סא ע"ב) ומקבילות	
14	רב כהנא ורבי יוחנן – בבלי בבא קמא קיז ע"א ומקבילות	
15-16	אגדת ריש לקיש ורבה בר חנה (יומא ט ע"ב) ומקבילות בספרות המדרש הארצישראלית	פיינטוך, 'סיפור ריש לקיש'
17	סיפורי תחילת בית שני, יומא סט ע"ב, ומקבילות	
18-19	סיפור תחרות הכוהנים – משנה, תוספתא, ספרי ובבלי	טרופר, כחומר, עמ'
20-21	סיפור מותו של ר' אליעזר – בבלי וירושלמי	גושן-גוטשטיין, 'מיתת ר' אליעזר'
22	אגדות ירושת הבת בפרק יש נוחלין, בבלי וירושלמי	פיינטוך, 'ירשת הבת'
23	סיפורי מזל לישראל, שבת	Rubenstein, Stories of the Babylonian Talmud, pp.
24-25	סיפורי ראשיתו של ר' עקיבא	Friedman. 'Good Story'

מספר שיעור	נושא	קריאה מומלצת
26	סיכום וחזרה	

ג. דרישות קדם:

אין.

ד. חובות / דרישות / מטלות:

נוכחות - בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים, שתיבדק מדי שיעור. תלמיד שייעדר מעל שתי הרצאות בכל סמסטר ללא סיבה מוצדקת לא יורשה לגשת לבחינה המסכמת או להגיש מטלות, ולא יקבל ציון בקורס. המטלה של קורס זה היא מבחן מסכם בסוף השנה על תוכן ההרצאות, דפי המקורות, וקריאת החובה.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

מבחן מסכם – 100%.

ציון מינימלי: 60

ו. ביבליוגרפיה:

1. גושן-גוטשטיין, אלון, חכם בודד על ערש דווי : 'סיפור מיתת רבי אליעזר (סנהדרין סח ע"א) - ניתוח אידאולוגי', מחקרים בתלמוד ובמדרש (תשסה), 79-112
2. הבלין, ש"ז, מסורת התורה שבעל פה: יסודותיה, עקרונותיה והגדרותיה, ירושלים, תשע"ב
3. מאיר, עפרה, 'סיפורי-האגדה בהקשרים ספרותיים כתופעה מקבילה למצבי-היגוד משתנים: סיפור החסיד והרוחות בבית-הקברות', מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי יג-יד (תשנא-תשנב), 81-97
4. מאיר, עפרה 'השפעת מעשה העריכה על השקפת העולם של סיפורי האגדה', טורא ג (1994), 67-84
5. מאיר, עפרה, 'הסיפור תלוי ההקשר בתלמוד', בקורת ופרשנות 20 (תשמ"ה), עמ' 103-119
6. מאיר, עפרה, סוגיות בפואיטיקה של סיפורי חז"ל, תל אביב 1993.
7. מוסקוביץ, לייב, 'לדרכי שילובן של אגדות בירושלמי – בירורים ראשוניים', אסופות י"א (תשנ"ח), עמ' קצ"ז-ר"ט
8. פיינטוך, יונתן, 'אגדת רב אדא בר אבא – כפל הקשרים וכפל מסרים לאגדה בסוגיה תלמודית אחת', מחקרי ירושלים בספרות עברית כז (תשעד), עמ' 1-19.
9. פרידמן, ש"י, פרידמן, 'על דרך חקר הסוגיא (מבוא ליפרק האשה רבה בבבלי)', מחקרים ומקורות א' (בעריכת ח"ז דימיטרובסקי), ניו-יורק, תשל"ח, עמ' 283-321

10. פרידמן, ש"י, 'לאגדה ההיסטורית בתלמוד הבבלי', ספר הזכרון לשאול ליברמן (בעריכת: ש"י פרידמן), ניו יורק, תשנ"ג, עמ' 119-164
11. פרנקל, יונה, עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, הקיבוץ המאוחד תשמ"א
12. פרנקל, דרכי האגדה והמדרש, גבעתיים תשנ"א
13. פרנקל, יונה, מדרש ואגדה, תל-אביב תשנ"ז
14. פרנקל, יונה, סיפור האגדה – אחדות של תוכן וצורה, תל-אביב, תשס"א
15. פרנקל, יונה, 'האגדה שבמשנה', מחקרי תלמוד ג', ירושלים, תשס"ה, 655-683
16. רובנשטיין, ג'פרי, 'סיפור תנורו של עכנאי: ניתוח ספרותי', בתוך: הגיון ליונה (בעריכת: י' לוינסון, י' אלבוים וגי חזן-רוקם), ירושלים, תשס"ז, עמ' 457-478
17. שושני, רונית, 'רשב"י במערה ואלהו במדבר: אנלוגיה בין סיפור תלמודי לסיפור מקראי', JSIJ 6 (2007) 13-36
18. Feintuch, Yonatan, 'External Appearance versus Internal Truth: The Aggadah of Herod in Bavli Bava Batra', *AJS Review* 35 (2011), 85-104
19. Feintuch, Yonatan, 'Anonymous Hasid' Stories in Halakhic Sugyot in the Babylonian Talmud', *JJS* 63 (2012), pp. 238-262
20. Feintuch, Yonatan, 'Uncovering Covert Links between Halakha and Aggadah in the Babylonian Talmud - The Talmudic Discussion of the Yom Kippur Afflictions (bYoma)', *AJS Review* 40 (2016), pp. 17-32
21. Rubenstein, Jeffrey L., *Talmudic Stories, Narrative Art, Composition, and Culture*, Baltimore & London, 1999
22. Rubenstein, Jeffrey L., 'Context and Genre: Elements of a Literary Approach to the Rabbinic Narrative', *How Should Rabbinic Literature Be Read in the Modern World?* (Ed. M. A. Krauss), Piscataway, 2006, pp. 137-165
23. Rubenstein, Jeffrey L., *Stories of the Babylonian Talmud*, Baltimore, 2010
24. Rovner, Jay, 'Rav Assi Had This Old Mother: The Structure, Meaning, and Formation of a Talmudic Story, Creation and Composition; in *Contribution of the Bavli Redactors (Stammim) to the Aggadah* (Ed. J. L. Rubenstein), Tübingen, 2005, pp. 101-124

קריאת חובה:

1. Feintuch, 'External Appearance'
2. Rubenstein, *Talmudic Stories*, 1-33
3. מאיר, 'השפעת מעשה העריכה.'
4. פרידמן, 'לאגדה ההיסטורית.'